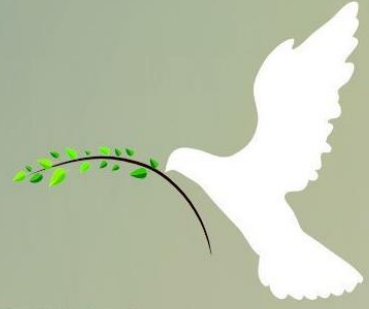

GÜNCEL

DUYGU KARŞLI

karslduygu@gmail.com

ÖZGÜRLÜĞE DOĞRULTULAN KILIÇ

Tarih ve gerçeklik ilişkisini, İkinci Dünya Savaşı'nın en trajik olaylarından biri üzerinden anlatan *Bir Kılıç Üzerine Çıkarsamalar*, gerçek ile kurmacanın iç içe geçtiği bir kitap. Tarihin farklı kaynaklarının labirentinde gerçeğin izini sürmeye çalışan bir rahibin hikayesini okuduğumuz roman, bizi tarih bilgisinin güvenilirliği, yorumun gerçekliği gibi konular üzerine düşünmeye çağırıyor.

Genel tarih anlatılarına, eğer işin uzmanı veya ilgilisi değilsek, şüpheyle yaklaşmaz anlatıları olduğu gibi kabul ederiz. Bunda ilkokul sıralarından itibaren gördüğümüz tarih dersinin payı büyüktür. Derslerde devletler, savaşlar, antlaşmalar minvalinde öğretilen dünya ve ülke tarihi genel çerçevesiyle zihnimize yerleşir. Ancak okul bittikten sonra, eğer hâlâ tarihe ilginiz kalmışsa, yaptığımız okumalarla derinlere ineriz. Pek de sürprizi olmadığını sandığımız olayların gizlerini böylece fark ederiz. Asıl iş de bundan sonra başlar. Yüzlerce kaynak arasından doğru bilgiye ulaşmaya çalışmak sandığımızdan daha zor olabilir. Tarih ne de olsa bir yanıyla yoruma dayanır. Yorumlardan sıyrılıp salt gerçeğe ulaşmak kayıtlar, belgeler, tanıklıklar arasında epey bir mesai harcamamıza neden olabilir.

İtalya'nın ödüllü (1997 Strega ve 2016 Franz Kafka) yazarı Claudio Magris'in Türkçede yeni yayımlanan *Bir Kılıç Üzerine Çıkarsamalar* isimli kitabı bu türden bir mesaiyi ele alıyor. İkinci Dünya Savaşı sırasında, 1944 yılında, Nazilerle ittifak kuran Don Kazakları, İtalya'nın Carnia bölgesini işgal eder.

Almanlar Kazaklara, partizanlarla savaşmaları karşılığında Carnia bölgesini yurt olarak vaat eder. Carnia büyük zulüm ve şiddet görür. Bu sırada dönemin piskoposu, anlatının sesi olan rahibi trajediyi durdurmakta arabuluculuk yapmak üzere görevlendirir. Kitap, rahibin o dönemki tanıklıklarını yazdığı raporu gözden geçirmesini ve fark ettiği tarihi boşlukları doldurma çabasını, mektup-anlatı biçiminde biz okuyuculara sunuyor.

Tarihi bilginin nesnellikliğini sorgulama çabası

Rahibi yıllar önce yaşadığı dönemi yeniden ele almaya iten neden sadece sakin geçen emeklilik günlerini doldurma çabası değildir. Rahibin ilgisini olaydan yaklaşık on üç yıl sonraki Corriere di Trieste gazetesinde yayımlanan bir haber kamçıları. Haber, Kazakların atamanı (komutan) Krasnov'un ölümüyle ilgili yeni bir iddia içermektedir. Böylece o güne kadar bildiği tarihsel gerçeklik rahip için bir anda şüpheye dönüşür. Krasnov'un ölümü üzerinden tarih bilgisinin nesnellikliğini sorgulama çabasına girer.

İkinci Dünya Savaşı ve etkileri üzerine literatürde çok sayıda eser bulunuyor. Ana akım tarih bilgisinin dışına çıkarak, dönemin aktörü olmasına rağmen bugüne kadar neredeyse hiç ele alınmamış ulusların ve olayların hikâyelerine ise pek az rastlanıyor. Claudio Magris'in *Bir Kılıç Üzerine Çıkarsamalar*'ı yirminci yüzyılın en trajik olaylarından birinin özellikli bir hikâyesi olarak karşımızda duruyor.

Krasnov'un ölümü üzerindeki sis perdesi rahibin araştırmasının başlangıcını teşkil eder. Bu sisi çözerse dönemin belirsizliğinin de ortadan kalkacağını düşünür. Dönem ve Krasnov ile ilgili bulabildiği tüm kaynakları okur, inceler. Ulaştığı makaleler, [kitaplar](#) birbirini yalanlayan yazılarla doludur. Rahip olayın üzerinde bu kadar farklı iddia olmasının altında yatan nedeni merak eder. "Ben hakikati değil, hakikatin tahrif edilmesinin sebeplerini ve açıklamalarını arıyorum" der. Adeta bir tarihçi titizliğiyle çalışır. "Hakikatin tahrifatının bu ısrarlı ve azimli direnci beni de neredeyse tarihçi olmaya, olayların kendilerinden ziyade nasıl çarpıtıldıklarını yeniden kurgulayan amatör bir tarihçi olmaya itiyordu".

Meselenin merkezindeki Don Kazaklarının komutanı Pyotr Krasnov 1917 devriminde Rus ordusunun komutanlığına getirilmiş, Bolşeviklere karşı savaşmıştır. Daha sonraları ise karşı devrimci Beyaz hareketin liderlerinden biri olmuştur. Renkli bir hayat süren Krasnov, aynı zamanda tarihi birçok romana imza atmıştır. Yıllar sonra Naziler tarafından tekrar keşfedilip müttefikleri olan Kazak ordusunun başına getirilen Krasnov, yurt vadiyle kandırılan ve türlü kötülüklerle alet edilen bir ulusun atamanıdır. Hem dönemin hem de Krasnov'un kişiliğinin rahip üzerindeki etkisi çok büyüktür. "Sanki sadece dokuz gün boyunca hayatımla kesişen o olay en hakiki tarihimizi kapsıyor ve varlığımı yansıtıyordu" der. Öyle ki Krasnov'un yaşamının haritasını çıkarmakla kendi haritasını da çıkarabileceğine inanır. Yaşamdaki çabanın, kaçışın, kovalamacanın atamanın kişiliğinde vücut bulduğunu düşünür. Onda yaşamın bilgeliğinden bir kesit bulunduğuna inanır.

İsyankar ve avare Kazak ruhu

Rahibe göre Krasnov merhametli bir komutandır, Carnia'da yapılan şiddeti onaylamaz. Ancak elinden bir şey de gelmez çünkü kontrol Almanların elindedir. Çarlık Rusya'sı zamanında Çar'ın hizmetinde özgürlüğü hayal eden bir ulusun komutanı olarak tek hayali özgür Kazak birliğidir. Onları ana vatanlarından kilometrelerce uzağa getiren de

bu özgürlük tutkusudur. Krasnov'un [kitapları](#) "isyankâr ve avare Kazak ruhunun şanlı anısına yazılmış şiirdir". Devlet ve yasaya karşı çıkan steplerin özgürlüğü ele avuca gelmez. O "... sadece altındaki atı ve üstündeki Tanrı'yı tanıyan" bir özgürlüktür. Ancak rahip bu tutkunun, komutanı günaha ve köleliğe ittiğini ileri sürer. Führer'e ve faşizme teslim oluşu bunu kanıtlar. "...Krasnov maceranın, cesaretin ve geleneğin müdafaasını geleneğin ve maceranın en büyük düşmanı, hayatı, hor görülen demokrasilere atfedilenden çok daha katı bir şekilde, tekdüze hale getiren totaliter ve teknolojik Nazizm'de aramıştır". Böylece kılıcını istemeden özgürlüğe doğrultmuştur. Komutan da olsa her insan gibi hata yapar. Belki de rahibin Krasnov'da görüp hayran olduğu, o dimdik ve buyurgan tavrın altındaki insanlıktır.

İkinci Dünya Savaşı ve etkileri üzerine literatürde çok sayıda eser bulunuyor. Ana akım tarih bilgisinin dışına çıkarak, dönemin aktörü olmasına rağmen bugüne kadar neredeyse hiç ele alınmamış ulusların ve olayların hikâyelerine ise pek az rastlanıyor. Claudio Magris'in *Bir Kılıç Üzerine Çıkarsamalar*'ı yirminci yüzyılın en trajik olaylarından birinin özellikli bir hikâyesi olarak karşımızda duruyor. Gerçek ile kurmacanın iç içe geçtiği tarihin küçük ama derinlemesine anlatılardan biri olan [kitap](#), okuyucunun rahiple birlikte tarihin farklı kaynaklarının labirentinde gerçeğin izini sürmesini sağlıyor. Üstelik bu macera, kitabın ana eksenini oluşturan tarih bilgisinin güvenilirliği, yorumun gerçekliği, tahrifat derecesi gibi konuları mesele edinen ayrıcalıklı bir yolda ilerliyor. Tarihte doğruya ulaşmak bazen zor görünse de [kitapları gibi](#) bir tutkuya sahip olduktan sonra sabırla ilmek ilmek örülen çabaya değerli doğrusu.. (•••)

BİR KILIÇ ÜZERİNE ÇIKARSAMALAR

Claudio Magris
ÇEV. Leyla Tonguç Basmacı

YKY 2020